

Michelangelosista stora skapelse åt eftervärlden var St. Peterskyrkans väldiga kupol.

Till fots genom Den eviga staden

I Rom finner man bevarade rester från alla epoker på en relativt begränsad yta. Peter Hanneberg tog på sig fel skor och en tiokilos kameraryggsäck och vandrade i fyra dagar mellan Roms sevärdheter – med ömma fötter men fascinerade sinnen.

Text och foto **Peter Hanneberg**

Det sägs att Rom har ett kompakt centrum där de flesta kända sevärdheterna trängs och är nåbara till fots. Jag följer rådet och vandrar varje dag från mitt hotell Donna Laura Palace vid Lungotevere della Armi på Tiberns västra flodbank, ”på gångavstånd från Vatikanen”. Det blir min utgångspunkt för att till fots se det historiska Rom under fyra soliga april dagar. Följ med på en dagsvandring, min första ambitiösa dag i Den eviga staden.

Donna Lauras gångavstånd till Vatikanen visar sig vara nästan fyra kilometers promenad söderut längs floden. Det är påsktid och därför ovanligt mycket människor som rör sig på St Petersplatsen, katolicismens nav i världen. Köerna till Petersdomen, Sixtinska kapellet och Vatikanmuseerna är långa, men den som väntar på något gott tycks besitta ett enormt tålamod. Trots folkhavet är det en speciell känsla av historiskt vinddrag att vistas i Rom under religiösa högtider som påsk och jul. Rom blev huvudstad för de kristna i och med att kejsar Konstantin den Store år 313 stoppade förföljelsen och införde religionsfrihet, och sju år senare lät uppföra den första Peterskyrkan. Konstantin konverterade helt till den kristna läran genom att låta sig döpas på sin dödsbädd år 337.

Från påvemaktens centrum fortsätter jag, över Tibern på den vackra bron Ponte Sant Angelo, de två kilometerna till det mytiska Pantheon. Detta hedniska tempel byggdes första gången år 25 f Kr av Marcus Agrippa men fick sin nuvarande, fantastiska kupol tack vare kejsar Hadrianus 125 e Kr. År 609 gjordes Pantheon, ”alla gudars tempel”, om till en kristen kyrka som invigdes av påven Bonafatius IV. Vandringen går vidare en kilometer

till Europas mest berömda fontän Fontana di Trevi, där Anita Ekberg vadade med Marcello Mastroianni i klassikern Dolce Vita. Ytterligare två kilometer till romarnas kapplöpningsarena Circus Maximus, via gladiatorernas Colosseum och Forum Romanum.

I god tid innan solen ska gå ner hinner jag slutligen en sista mustsugande kilometer till de romerska baden i Caracalla. De ligger i periferin söder om detta sevärdheternas kompakta centrum. Imponerad går jag runt i salarna mellan halvt fallna tegelväggar och studerar golvmosaikerna och hur romarna planerade för sitt badande. Det är märkligt och fascinerande att se hur mycket energi, tid och pengar de lade ned bara för att få bada på ett ståndsmässigt sätt. Caracallas termer, som kunde ta minst 1 500 badgäster samtidigt, byggdes 217 e Kr av kejsaren med samma namn och användes under nästan tre sekler.

Svulstigt monument

Med ömmande fötter börjar jag sedan vandra hemåt medan kvällen faller på. Jag går Via del Corso förbi monumentet över Vittorio Emanuele II, som 1861 blev Italiens förste konung. Minnesmärket från 1911 är vackert byggt, men är stort, överdrivet och känns helt fel där det står nära Trajanus kolonn, Capitolium, Palazzo Venezia och Forum Romanum. Monumentet har byggts alldeles framför Capitolium. Det gömmer hela kullen med de Capitolinska museerna, Michelangelos torg Campidoglio och de två berömda trapporna Cordonata och Aracoeli.

Efter dessa första tre kilometer hemåt från Caracalla räcker det. Den sena

Uppifrån: Romersk soldat. Katolsk påskprocession på St Petersplatsen. Romarnas kapplöpningsarena Circus Maximus.

Ovan: Piazza della Rotonda drar mycket folk tack vare det antika templet Pantheon, det äldsta i Rom.
Nedan: Forum Romanum med Septimius Severus triumfbåge och Antoninus Pius och Faustinas tempel.
500 meter bakom Forum reser sig det överdrivna Victor Emanuele-monumentet.

timmen och den återstående halvmilen till hotellet får mig att motvilligt svälja stoltheten och sätta mig i en taxi. Jag skyller på skorna. För femton gröna euro blir jag hemforslad på femton röda minuter av en vild taxichaufför som uppenbarligen bestämt sig för att hinna med många körningar under sitt helgpass. Med sig i framsätet har han sin brorsa, för att ha någon att snacka med under körningarna.

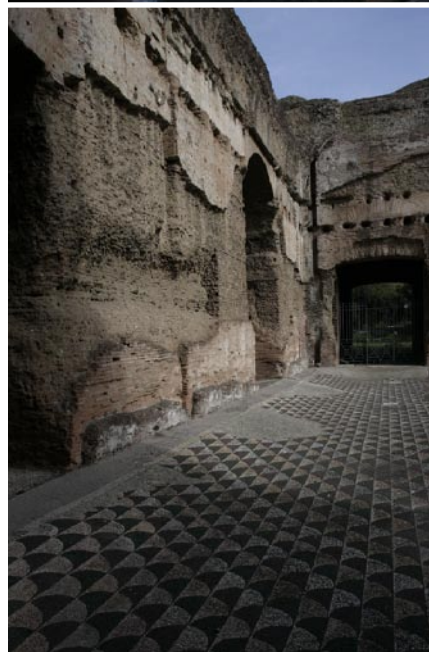
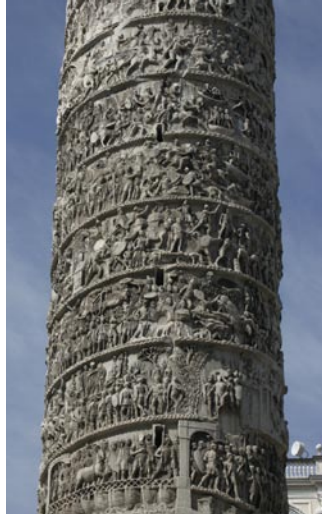
Åter på mitt lugna hotell Donna Laura hinner jag äta en god middag innan jag möter John Blund. Visst har jag nått det mesta till fots, men det har skett mer på envishet och hård vilja, än som en dans på rosor. Mina stadiga lågskor är bra men borde ha varit vandringsskor av sportmodell med kraftig, sviktande sula. Så får det bli nästa gång – ty till Rom skall jag åter. Och då skall jag inte försöka lägga hela Rom under mig på en enda dag. Om man är något mindre övermodig i sina ambitioner, stämmer påståendet ganska bra: det historiska Rom ligger väl samlat för promenader. Förutsättning: att man begränsar sig till ett delområde per dag.

Det är i regel bara första dagen man uppvisar en sådan entusiasm att man promenerar en och en halv mil. Och kanske bara i Rom. Denna stad är nämligen extremt fascinerande för alla som finner det intressant med europeisk historia, Medelhavskultur eller glorian kring påvemakten. Därför är det svårt att sluta gå. Endast mörkret, hungern och fötternas begränsning kan stoppa ens framfart.

Begravda kulturvärden

Medan århundradena passerar läggs damm på damm, jord på jord. Det har skett mycket tydligt i Rom. Under folkvandringstiden på 400-talet föll Rom långsamt samman, när germanstammar invaderade. Västgoter och vandaler plundrade det som gick att plundra och Rom återfick aldrig mer sin forna, kejsarliga glans. Den ståtliga romerska marmorkulturen förföll och övergick i mörk medeltid. Barbarstammarna hade ingen koll på vad som var fint med de romerska baden i Caracalla eller kolonntemplen i Forum Romanum, även om en av deras kungar, Theoderik I, utförde vissa restaureringar.

Redan på 1000-talet började välbärgade familjer exploatera de romerska ruinerna som "stenbrott". Förstörelsen blev mer intensivt efter att påvemaktens exil sedan 1309 i franska Avignon upphörde och Urban V kunde återinstallera sig i Rom 1367. Där jag nu vandrar mellan Tibern och Capitol Hill bolmade röken från kalkbrännugnarna genom hela medeltiden. Den välutbildade noblessen som

Uppifrån: Marcus Aurelius kolonn från 180 e Kr på Piazza Colonna avbildar hans segrar över barbarerna. Försäljare vid Fontana di Trevi. Gymnastiksal i Caracallas termer.

borde ha förstått bättre, brände romerska marmorstatyer till kalk och använde kolonnsegmenten och marmorblocken som byggmaterial för sina ståndsmässiga privatpalats. Det var rena turen för kulturvärdena att de var till hälften begravda.

Att det antika Rom var betesängar för korna stod redan i den kultförklarade, medeltida reseguiden *Mirabilia Urbis Romae* från 1140-talet. Forum Romanum kallades *Campo Vaccino*, "boskapsfältet". I alla tider har filosofer och konstnärer sökt sig till det legendariska Rom. Den tyske poeten von Goethe var en frontfigur för att sprida romantikens känslolagrade världsbild, och skrev lyriskt och historienostalgiskt om Rom. Goethe vandrade här på 1780-talet – mer än 1300 år efter Roms fall och 640 år efter Mirabilias första upplagor. Han gjorde samma iakttagelse, att de övre delarna av Forums tempel stack upp ur boskapens betesmarker. När ruinerna grävdes fram under 1800-talet nådde man på en del ställen romarnas marknivå först på tjugo meters djup.

Kanske just därför kan jag under min vandring i april 2006 fortfarande njuta av de rakryggade kolonnerna som efter nästan två tusen år står upprätta i Forum Romanum. Saturnustemplets åtta joniska kolonner, Vespasianustemplets tre, Castor och Polluxtemplets tre. Och Fokas solitära, räfflade kolonn som stått lika ensam sedan den restes år 608.

Denna senast uppförda pelare hedrar bysantinske kejsaren Fokas för att han donerade Pantheon till påven, som året därpå kunde inviga templet som kristen kyrka. I Forum reser sig också den pam-piga triumfbågen från år 203, som firade Septimius Severus tio år som kejsare. 350 meter bort står en annan stadig triumfbåge, Titusbågen, som hedrar Titus och hans far Vespasianus för segern över judarnas uppror år 68.

Kejsarna Augustus och Mussolini Vid "Kejsarnas aveny" ovanför Forum står bl a kejsar Augustus staty. Det är Via dei Fiori Imperiali som löper här, Mussolinis paradgata. Den storhetsvansinnige fascisten Mussolini hade den segervisse Augustus som förebild för sin egen person, något som hans blygsamhet inte hindrade honom att visa för omvärlden. Bland vassinnesprojekten märks just denna kejsar aveny som han drog som ett brett streck över medeltida kulturvärden, med Colos- ▶

▶

Colosseum en kväll i april. Kolonnaden till höger tillhör Venus och Romas tempel i Forum.

▷ seum som utgångspunkt. Utanför Rom mosades femton kyrkor under liknande vägprojekt. Tack och lov hann han aldrig påbörja sitt planerade jättepallats intill Forum, man darrar vid blotta tanken.

Mussolini trodde säkert fortfarande att han var Augustus kronprins, när de grundlurade italienarna en vacker dag efter krigsslutet slog ihjäl honom och hans älskarinna och hängde upp dem i fötterna bredvid varandra. Jag misstänker att Augustus skulle vända sig i sin grav om han visste vad Mussolini utträttat med honom, en av de största kejsarna i det romerska rikets historia, som förebild.

Rom har alltid fascinerat och kommer alltid att fascinera mänskligheten. Stadens oöverträffade mångfald av historiska och religiösa skeenden, dess uppgång, storhet och fall, dess funktion som bas för erövrandet av nästan hela Europa, dess lockelse under millennier som pilgrimsort för erövrare och katoliker, arkitekter och arkeologer, målare och skulptörer, författare och poeter – och idag turister i miljoners miljoner.

Roms fascination ligger till stor del i just denna mångfald av historiska och kulturella epoker, och i det faktum att så mycket från respektive era är bevarat. Kort sagt, att staden varit med så länge och varit om så mycket – men ändå står upprätt, med ryggen rak och huvudet högt. Det slutgiltiga beviset för stadens inneboende energi är att man själv, efter fyra dagars vandring med bristfälliga skodon och en tio kilos kameraväska på ryggen, fortfarande står upprätt – dessutom med mersmak för Rom. □

Donna Laura Palace

Vår utgångspunkt till det historiska Rom, Donna Laura Palace, är ett lugnt, lagom avsidet beläget hotell med mycket spaciösa ytor i lobbyn. Det känns nytt eftersom det restaurerats nyligen och samtidigt uppgraderats till fyra stjärnor. Standardrummen är bekväma men trånga och kostar från ca 1 400 kr, de större rummen kostar från ca 1 700 kr.

Ett bra gym och bastu finns, liksom konferensmöjligheter. Bra mat serveras i ett litet hörn med fyra bord intill lobbybaren eller på takterrassen med fin utsikt över Rom och Tibern. Frukosten i stora matsalen i källarvåningen är

särskilt bra, med ett brett urval på bufféborden.

Det är nästan en kilometer till tunnelbanan och 3-4 km promenad till Vatikanen, varför man måste räkna in taxipriset ett antal gånger. Sammanfattningsvis ett fräscht och bra hotell om man vill ha lugn och ro, och inte måste bo alldeles nära de viktigaste sevärdheterna.

www.donnalaurapalace.it

Resefakta

Vi flög med RyanAir nonstop från Skavsta, vilket fungerade alldeles utmärkt. Det går att få priser tur och retur från 9 kr plus skatter, dvs drygt 400 kronor, under lågsäsong. De fyra påskdagarna, avfärd Skärtorsdag, åter Annandag påsk, kostar ca 2 400 kr (inkl skatter) om man beställer flyget i god tid. RyanAir är effektiva varför de avskräckande långa köerna försvinner förvånansvärt snabbt.

Så tidig avgång som kl. 06.30 kräver nästan övernattnings i Nyköping, vilket vi testade med mycket positivt resultat på Park Inn. Hotellet ligger i centrum, ändå bara tio minuter från Skavsta flygplats. Pris enkel ca 950 kr. Internet: www.parkinn.se

Den regionala turistmyndigheten har bästa sajten för turister, med uppdaterad information om Rom: www.romaturismo.it

Vatikanen har en egen hemsida på sex språk: www.vatican.va